

LIETUVOS RESPUBLIKOS EKONOMIKOS IR INOVACIJŲ MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 38, LT-01104 Vilnius, tel. 8 706 64 845,
el. p. kanc@eimin.lt, <http://eimin.lrv.lt>.

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188621919

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

**DĖL PATIKSLINTO LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO NR. 697
“DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2001 M. BIRŽELIO 11 D. NUTARIMO
NR. 697 „DĖL MAŽMENINĖS PREKYBOS TAISYKLIŲ PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO
PROJEKTO TEIKIMO**

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija teikia po 2024 m. sausio 9 d. vykusio tarpinstitucinio pasitarimo pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės Teisės grupės 2024 m. sausio 9 d. pateiktos išvados Nr. NV-73 (toliau – Vyriausybės Teisės grupės išvada) pateiktas pastabas patikslintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. birželio 11 d. nutarimo Nr. 697 „Dėl Mažmeninės prekybos taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo projektą (toliau – Nutarimo projektas).

Nutarimo projekto tikslas – įgyvendinant Lietuvos Respublikos maisto įstatymo Nr. VIII-1608 2 ir 4 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 6² straipsniu įstatymą (toliau – Maisto įstatymo pakeitimo įstatymas) detalizuoti saugaus ir tinkamo vartoti maisto, pasibaigus jo minimaliam maisto produkto tinkamumo vartoti terminui, nurodytam žymoje „Geriausias iki...“ (toliau – pasibaigusio minimalaus maisto produkto tinkamumo vartoti termino maistas), pardavimo vartotojui sąlygas.

I. Sprendžiamos problemos	<p>2023 m. lapkričio 24 d. Lietuvos Respublikos Seimas priėmė Maisto įstatymo pakeitimo įstatymą, kuriuo panaikinamas draudimas prekybininkams parduoti pasibaigusio minimalaus maisto produkto tinkamumo vartoti termino maistą, jei šis maistas yra saugus ir tinkamas vartoti.</p> <p>Maisto įstatymo pakeitimo įstatymo 4 straipsnio 5 dalis numato, kad pasibaigusio minimalaus maisto produkto tinkamumo vartoti termino maistas gali būti parduodamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintose mažmeninės prekybos taisyklėse nustatyta tvarka, o vadovaujantis Maisto įstatymo pakeitimo įstatymo 4 straipsnio 2 dalimi Vyriausybė iki 2023 m. gruodžio 31 d. turi priimti šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.</p> <p>Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Nutarimo projektu būtina suderinti Maisto įstatymo pakeitimo įstatymo ir Mažmeninės prekybos taisyklių nuostatas. Įvertinus tai, kad pasibaigusio minimalaus maisto produkto tinkamumo vartoti termino maisto atskira pardavimo tvarka nėra tvirtinama, siūloma</p>
---------------------------	--

	<p>šias taisykles papildyti reikalavimais, užtikrinančiais šio saugaus ir tinkamo vartoti maisto pardavimą galutiniam vartotojui.</p>
II. Siūlomos priemonės	<p>1. Siekiant apsaugoti aukštą vartotojų teisių apsaugos lygį ir užtikrinti, kad vis dar saugus vartoti pasibaigusio minimalaus maisto produkto tinkamumo vartoti termino maistas galėtų būti parduodamas galutiniam vartotojui, Nutarimo projektu nustatomi šie reikalavimai:</p> <p>1.1. Nutarimo projekto 13¹.1 ir 13¹.2 papunkčiais siūloma leisti parduoti tik tą pasibaigusio minimalaus maisto produkto tinkamumo vartoti termino maistą, kuris yra supakuotas į gamintojo pirminę pakuotę, o ši pakuotė neturi būti pažeista (pvz., ji nėra sugadinta ir (arba) pradaryta bei kt.).</p> <p>1.2. Siekiant tinkamai informuoti vartotojus apie tai, kad parduodamas pasibaigusio minimalaus maisto produkto tinkamumo vartoti termino maistas, Nutarimo projekto 13¹.3 papunkčiu siūloma numatyti būtiną sąlygą – <u>ant pakuotės pateikti aiškiai matomą įspėjimą informaciją</u> (pvz., paženklinti ryškiu lipduku, padedančiu atkreipti vartotojų dėmesį ir atpažinti minėtą maistą), kad minimalus maisto produkto tinkamumo vartoti terminas yra pasibaigęs. Tuo pačiu ant parduodamo pasibaigusio minimalaus maisto produkto tinkamumo vartoti termino maisto pakuotės gamintojo nurodytas minimalus maisto produkto tinkamumo vartoti terminas ir kita privalomoji maisto produktų ženklinimo informacija turėtų būti aiškiai matoma, jos negalima užklijuoti ar kitaip uždengti. Nutarimo projekto 13¹.3 papunktyje numatyta įspėjamojo žymėjimo, neuždengiančio privalomosios maisto produkto ženklinimo informacijos, reikalavimu siekiama atkreipti pirkėjo dėmesį, kad jis galėtų priimti sprendimą dėl šio maisto įsigijimo ir greitesnio suvartojimo.</p> <p>1.3. Prekybininkui paliekama teisė nuspręsti, kur, atsižvelgiant į būtinas kiekvienos kategorijos maisto produkto laikymo sąlygas ir prekybos vietos ypatumus (pvz., ar yra galimybė pasibaigusio minimalaus maisto produkto tinkamumo vartoti termino maisto produktus pateikti atskiroje lentynoje ar bendroje lentynoje atskirtus pvz., skirtuku, krepšelyje, vėžimėlyje ar pan.). Svarbu – pateikti parduodamą pasibaigusio minimalaus maisto produkto tinkamumo vartoti termino maistą jam skirtoje atskiroje ir aiškiai pažymėtoje prekybos vietoje. Šiuo 13¹.4 papunktyje nustatytu reikalavimu siekiama užtikrinti tinkamą vartotojų informavimą.</p> <p>2. Pasibaigusio minimalaus maisto produkto tinkamumo vartoti termino maisto pardavimo atveju taikomos bendrosios Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nuostatos – tinkamos kokybės maistas negrąžinamas, netinkamos – grąžinamas.</p> <p>3. Mažmeninės prekybos taisyklės siūloma papildyti 13³ punktu, kuriame numatomas bendrasis reikalavimas pardavėjui, parduodančiam maistą nuotolinės prekybos būdu, laikytis Taisyklių 13¹.1–13¹.3 papunkčiuose ir</p>

	<p>13² punkte nustatytų reikalavimų. Pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1169/2011¹ 14 straipsnio 1 dalies nuostatas, parduodant maistą nuotoliniu būdu, interneto parduotuvėje nėra privaloma pateikti minimalų maisto produkto tinkamumo vartoti terminą – šią informaciją pirkėjas mato tik gavęs konkretų maisto produktą. Atsižvelgiant į tai, yra būtina sudaryti galimybę vartotojui įvertinti savo galimybes suvartoti pasibaigusio minimalaus maisto produkto tinkamumo maistą, kol jis dar saugus ir tinkamas vartoti. Vertinant vartotojų informavimo svarbą, Mažmeninės prekybos taisyklės siūloma papildyti 13.⁴ punktu, nustatančiu reikalavimus prekybai, vykdomai išimtinai nuotolinės prekybos būdu. Šiuo punktu siūloma numatyti pardavėjui pareigą – prieš parduodant pasibaigusio minimalaus maisto produkto tinkamumo maistą pagal nuotolines sutartis šalia maisto produkto pavadinimo aiškiai išsiskiriančiu šriftu pateikti įspėjamąją informaciją, kad minimalus maisto produkto tinkamumo vartoti terminas yra pasibaigęs (13^{4.1} papunktis) ir pasiūlymą pirkti pasibaigusio minimalaus maisto produkto tinkamumo vartoti termino maistą teikti jam skirtose atskiroje aiškiai pažymėtoje elektroninės prekybos vietos (13^{4.2} papunktis). Tai yra, tokių maisto produktų grupė turi būti aiškiai atskirta.</p> <p>4. Siekiant užtikrinti teisėkūros ekonomiškumą ir įgyvendinant įstatymo pakeitimo įstatymo 4 straipsnio 2 dalimi Vyriausybė nustatytą įgaliojimą, Nutarimo projektu siūloma Valstybinei maisto ir veterinarijos tarnybai pavesti patvirtinti maisto produktų pardavimo pasibaigus minimaliam maisto produkto tinkamumo vartoti terminui rekomendacijas.</p>
III. Priemonių įgyvendinimo kaštai	Nutarimo projekte siūlomoms nuostatomis įgyvendinti papildomų valstybės, savivaldybių biudžetų ar kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės.
IV. Nauda visuomenei	<p>Priėmus Nutarimo projektą, numatoma ši nauda visuomenei:</p> <p>Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas yra pastebėjęs, kad draudimas parduoti maisto produktus, kurių tinkamumo vartoti terminas, nurodytas žymoje „Geriausias iki ... (data)“, yra pasibaigęs, lemia atliekų susidarymą, nors būtų galima jo išvengti², t. y. nurodo tiesioginę sąsają tarp pasibaigusio minimalaus tinkamumo vartoti termino maisto pardavimo ir maisto atliekų mažėjimo. Atsižvelgiant į tai, kad pasibaigusio minimalaus maisto produkto tinkamumo vartoti termino maistas vis dar yra saugus vartoti, jei laikomasi jo laikymo sąlygų³, Nutarimo projektu sudaromos</p>

¹ 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1169/2011 dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1924/2006 ir (EB) Nr. 1925/2006 bei kuriuo panaikinami Komisijos direktyva 87/250/EEB Tarybos direktyva 90/496/EEB, Komisijos direktyva 1999/10/EB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/13/EB, Komisijos direktyvos 2002/67/EB ir 2008/5/EB bei Komisijos reglamentas (EB) Nr. 608/2004, su visais pakeitimais

² *Comparative study on EU Member States' legislation and practices on food donations* („ES valstybių narių su maisto dovanojimu susijusių teisės aktų ir praktikos lyginamasis tyrimas“), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, 2014 m. <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/publications-other-work/publications/comparative-study-eu-member-states-legislation-and-practices-food-donation>

³ ES maisto dovanojimo gairių 6.3.2 papunktis https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2017.361.01.0001.01.LIT&toc=OJ%3AC%3A2017%3A361%3ATOC

	<p>sąlygos parduoti šį maistą leis ilgiau pasiūlyti vartotojams įsigyti vis dar saugaus ir tinkamos kokybės maisto.</p> <p>Taigi, pirkėjai mažmeninės prekybos sektoriuje galės rinktis dar vieną maisto švaistymo mažinimo alternatyvą.</p> <p>Nustatyti aiškūs pasibaigusio minimalaus maisto produkto tinkamumo vartoti termino maisto pardavimo reikalavimai leis vartotojui atskirti, kad įsigyja pasibaigusio minimalaus maisto produkto tinkamumo vartoti termino maistą, o prekybininkams sudarys galimybes juos saugiai pateikti pirkėjams.</p> <p>Taip pat bus didinamas vartotojų sąmoningumas, tai yra, jie bus skatinami vartoti saugų ir kokybišką maistą, paženklintą „Geriausias iki...“, nepaisant to, kad jo minimalus maisto produkto tinkamumo vartoti terminas yra pasibaigęs. Kartu taip bus keičiamos neigiamos socialinės normos šio maisto atžvilgiu ir skatinamas domėjimasis maisto ženklavimo žymų „Geriausias iki...“ bei „Tinka vartoti iki...“ skirtumais.</p>
--	---

Atsižvelgiant į tai, kad siūlomu reguliavimu numatomi papildomi reikalavimai ūkio subjektams, atliktas ūkio subjektų administracinės naštos ir prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų vertinimas, kurio rezultatai pateikti šio vertinimo pinigine išraiška skaičiuoklėje.

Nutarimo projektas skelbiamas Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje (TAIS Nr. 23-17139(2)).

Pažymėtina, kad prieš rengiant Maisto įstatymo pakeitimo projektą ir įgyvendinamuosius teisės aktus, kurie sudarytų galimybę parduoti maisto produktus, kurių tinkamumo vartoti terminas, nurodytas žymoje „Geriausias iki ... (data)“, yra pasibaigęs, buvo aktyviai konsultuojamasi, ieškant tinkamiausio įgyvendinimo modelio, ir pristatomi galimi sprendimai ne tik suinteresuotoms institucijoms, bet ir socialiniams ekonominiais partneriams.

Nutarimo projektas buvo pateiktas išvadoms gauti Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijai, Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybai, Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnybai, Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnybai, Lietuvos prekybos įmonių asociacijai, Lietuvos smulkiojo ir vidutinio verslo tarybai, Nacionalinė vartotojų konfederacijai, Lietuvos vartotojų aljansui, Lietuvos nacionalinė vartotojų federacijai, Lietuvos vartotojų institutui, Labdaros ir paramos fondui „Maisto bankas“ ir VŠĮ „Žiedinė ekonomika“. Projektas be pastabų suderintas su Aplinkos ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Konkurencijos taryba ir Valstybine vartotojų teisių apsaugos tarnyba. Nutarimo projektas pataisytas pagal Teisingumo ministerijos, Sveikatos apsaugos ministerijos, Žemės ūkio ministerijos ir Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos pastabas: papildytas detalesnėmis nuostatomis dėl nuotolinės prekybos, privalomosios maisto produkto ženklavimo informacijos neuždengimo. Su Teisingumo ministerija darbine tvarka suderintos 8.5, 13¹ ir 26.5 papunkčių nuostatos. Pastabos, į kurias neatsižvelgta ar atsižvelgta iš dalies nurodytos Derinimo pažymoje.

Siekiant suderinti gautas pastabas dėl pasibaigusio minimalaus tinkamumo vartoti termino maisto pardavimo terminų (iki 45 d. ir trumpesnio duonai bei jos gaminiams) ir jų teisinio pagrindo, Ekonomikos ir inovacijų ministerija su institucijų ir socialiniais partnerių atstovais surengė tris pasitarimus:

1. 2023 m. gruodžio 19 d. vykusio valstybės institucijų (Teisingumo ministerija, Aplinkos ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Žemės ūkio ministerija, Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba ir Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, [Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija) ir socialinių partnerių (Labdaros ir paramos fondo „Maisto bankas“, nevyriausybinių organizacijų „Lietuvos Caritas“, VšĮ „Žiedinė ekonomika“ ir Lietuvos prekybos įmonių asociacijos) pasitarimo metu suderinta 13¹.4 papunkčio formuluotė – atsisakyta formuluotės dalies *veiksmingai atskirtas nuo kitų produktų*, o jungtukas *arba* pakeistas *ir*. Taip pat 13¹ punkto formuluotė suderinta su Maisto įstatymo 5 straipsnio 4 dalies, *turi būti pakeičiant į turi atsižvelgti*.

2. 2023 m. gruodžio 21 d. valstybės institucijų (Vyriausybės kanceliarijos, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Žemės ūkio ministerija ir Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnyba) susitikimo metu aptarti šie klausimai:

2.1. *Dėl pasibaigusio minimalaus maisto produkto tinkamumo vartoti termino maisto pardavimo terminų*. Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba pasiūlė jos rengiamose rekomendacijose nustatyti trumpesnį pardavimo terminą, atsižvelgiant į Labdaros apraše, nustatytus rekomendacinius pratęsimo terminus:

- duonai, pyrago gaminiams 3 d. (rekomenduojamas minimalaus tinkamumo vartoti termino pratęsimas pagal Labdaros aprašą iki 5 d.)

- gyvūninės kilmės maistui (tam tikrų rūšių sūris ir pan.) 10 d. (rekomenduojamas minimalaus tinkamumo vartoti termino pratęsimas pagal Labdaros aprašą iki 2 savaičių).

Tokiu būdu maisto produktai, kurie ir pagal Labdaros aprašą gali būti pratęsimi trumpiau, t. y. iki 5 d. arba 2 savaičių, pasibaigus leistinam pardavimo terminui vis dar būtų tinkami aukojimui labdaros ir paramos organizacijoms. Šios maisto grupės išskirtos, siekiant atliepti labdaros ir paramos organizacijų susirūpinimą dėl šių labdarai perduodamų produktų trūkumo. Taip pat atsižvelgiant į tai, kad tai yra maisto saugos atžvilgiu jautrūs maisto produktai, todėl juos būtina parduoti ir suvartoti kuo greičiau. Kitiems maisto produktams galiojant bendrasis iki 45 dienų terminas, po kurio jie dar ilgai gali būti aukojami labdarai.

2.2. *Dėl pasibaigusio minimalaus maisto produkto tinkamumo vartoti termino maisto pardavimo terminų teisinio pagrindo*. Atsižvelgus į darbo tvarka gautas institucijų pastabas ir pasiūlymus, nuspręsta pasibaigusio minimalaus maisto produkto tinkamumo vartoti termino maisto pardavimo terminus numatyti Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos rengiamose maisto produktų pardavimo pasibaigus minimaliam maisto produkto tinkamumo vartoti terminui, nurodytam žymoje „Geriausias iki...“, rekomendacijose.

Jose siūloma įtvirtinti, kad pasibaigusio minimalaus maisto produkto tinkamumo vartoti termino, nurodyto žymoje „Geriausias iki...“, maisto pardavimo trukmę, ne ilgesnę nei 45 kalendorinės dienos, nustato pardavėjas, įvertinęs, ar šis maistas yra saugus ir tinkamas vartoti, išskyrus šiose rekomendacijose nustatytas pardavimo trukmės išimtis. Išimtis siūloma nustatyti:

- duonai, pyrago gaminiams, margarinui 3 d. (rekomenduojamas minimalaus tinkamumo vartoti termino pratęsimas pagal Labdarai ir paramai skirto maisto tvarkymo aprašą iki 5 d.);

- gyvūninės kilmės maistui (vytintas kumpis, kietieji sūriai ir pan.) 10 d. (rekomenduojamas minimalaus tinkamumo vartoti termino pratęsimas pagal Labdarai ir paramai skirto maisto tvarkymo aprašą iki 2 savaičių).

3. 2023 m. gruodžio 28 d. suinteresuotų valstybės institucijų (Teisingumo ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Žemės ūkio ministerija, Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba ir Vyriausybės kanceliarija) susitikimo su socialiniais partneriais („Maisto banko“, „Lietuvos Carito“, Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugija, Nacionalinio skurdo mažinimo

organizacijų tinklo ir Lietuvos prekybos įmonių asociacijos) metu, sutarimo dėl pasibaigusio minimalaus maisto produkto tinkamumo vartoti termino maisto jaurios grupės – duonos 3 d. pardavimo termino nustatymo pasiekti nepavyko. Nevyriausybinių organizacijų („Lietuvos Caritas“, Lietuvos Raudonojo kryžiaus draugija) bei Žemės ūkio ministerijos ir Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos atstovai siūlė duoną ir pyrago gaminius leisti parduoti 1 kalendorinę dieną po minimalaus maisto produkto tinkamumo vartoti termino pabaigos, Lietuvos prekybos įmonių asociacijos atstovai – palaikė pirminį Ekonomikos ir inovacijų pasiūlymą, kuriuo buvo siūlomas bendras iki 45 dienų terminas visiems maisto produktams, taip pat pažymėjo, kad Maisto įstatymo pakeitimu jokie imperatyvūs pardavimo terminai nėra nustatyti, todėl turėtų būti leidžiama prekybininkams parduoti maistą su nuolaida tol, kol jis yra saugus ir tinkamas vartoti ir poįstatyminiais teisės aktais ši teisė neturėtų būti ribojama.

Ekonomikos ir inovacijų ministerija, po Tarpinstitucinio pasitarimo, vykusio sausio 9 dieną, siekdama kompromisinio susitarimo ir atsižvelgdama į tai, kad nebūtų visiškai apribota prekybininkų nuosavybės teisė ir galimybės parduoti maisto produktus kiek įmanoma ilgiau, tačiau kartu sudarant logistines galimybes šiuos produktus perduoti labdaros ir paramos organizacijoms, siūlo duoną ir pyrago gaminius leisti pardavinėti 2 kalendorines dienas, gyvūninės kilmės maistą – 10 kalendorinių dienų, visus kitus maisto produktus – 45 kalendorines dienas, pasibaigus minimaliam maisto produkto tinkamumo vartoti terminui, nurodytam žymoje „Geriausias iki...“.

Papildomai pažymėtina, kad siekiant įvertinti pasibaigusio minimalaus maisto produkto tinkamumo vartoti termino maisto pardavimo teisinio reguliavimą, siūloma atlikti šio reguliavimo įgyvendinimo stebėseną. Vyriausybės protokolinio sprendimo projekte pateikti minėtos stebėsenos planuojami veiksmai ir terminai. Atlikus stebėsenos rezultatų analizę, numatoma teikti pasiūlymus dėl priemonių šiai sričiai tobulinti (įskaitant, bet neapsiribojant, galimybę tikslinti reguliavimą, nustatytą Maisto įstatymo pakeitimu ir jį įgyvendinančiais teisės aktais).

Nutarimo projektą parengė Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Vidaus prekybos politikos skyriaus (vedėja Inga Burlėgienė, tel. 8 645 58 539, el. p. Inga.Burlegiene@eimin.lt) vyr. specialistė Nora Mikalauskaitė, tel. 8 606 36 792, el. p. Nora.Mikalauskaite@eimin.lt.

PRIDEDAMA:

1. Nutarimo projektas, 2 lapai.
2. Nutarimo projekto lyginamasis variantas, 2 lapai.
3. Derinimo pažyma, 9 lapai.
4. Institucijų pastabos, 16 lapų.
5. Ūkio subjektų administracinės naštos ir prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų vertinimo pinigine išraiška skaičiuoklė
6. Lietuvos Respublikos Vyriausybės posėdžio protokolo projektas, 1 lapas.

Ekonomikos ir inovacijų ministrė

Aušrinė Armonaitė

Nora Mikalauskaitė, tel. 8 606 36 792, el. p. nora.mikalauskaite@eimin.lt